

Напомене за беседу: Шта је истина?

Исто онако као што се пред питањима око времена и простора збуњујемо уколико покушавамо да ове појмове сасвим рационално или, како ми то кажемо, логично, приближимо нашем разумевању, слично се осећамо и пред питањем истине; збуњени смо, и као да нисмо у могућности да дођемо до одговора који би нас задовољио. Ово питање око истине заиста се појављује као збуњујуће, али на првом месту када покушавамо да га решимо само са ослоном на то што уобичајено називамо наш разум. Међутим, као и у свим другим питањима живота и нашег рада, ми нисмо остављени без могућности да се овом питању сигурније приближимо, и поред тога што имамо утисак да живимо у једном свету чије је крајње поднебље то што опет уобичајено називамо и релативизам. Јер, питање истине спада у ред оних питања која морамо да везујемо за сву ону проблематику кроз коју се развијамо тражећи и смисао овог живота, и рада, или назначења, или питања одкуда овај живот а не ништа?

Знамо да је ово старо историјско питање, питање које се увек осећа да је са неисцрпном дубином. Актуелно је, међутим, данас као и у свим временима. Није изненађујуће да у самом Откривењу, у Јеванђељу, има своје значајно место.

Спаситељ Господ Исус Христос није дао непосредан одговор Пилату када га је запитио — шта је истина? То је било као што знамо у оном

драматичном тренутку суђења Христу. Морамо да се запитамо зашто одговор није непосредно дат. Пилат Христов одговор не би разумео. Пилат је био грађанин једног поднебља, поднебља једне империје, са таквим васпитањем које му није омогућавало да одмах разуме одговор на такво једно питање. А мисија Спаситеља је суштински била оријентисана према једном другом Царству, са вишим и другим вредностима. Јер човек само „материјално оријентисан“, само према материјалним вредностима, држи за истину због тога само оно што одговара материјалним чињеницама и потребама. Али, човек, знамо, није само материја, већ и дух са духовним потребама, то онда истина не може да буде само оно што одговара нашим материјалним потребама. Како духовна природа или духовна страна човека није од другостепеног значаја, то се ни наше духовне потребе не могу свести на другостепен значај. Морамо због тога у свој план развоја и васпитања уносити пажњу неговања својих духовних потреба као и телесних. Јер, свест, мисао, осећање и хтење, духа човекова, и сви феномени духа и душе: вера, морал, љубав, страх, савест, све то што и чини нашу духовну природу, мора бити предмет нашег интересовања и неговања као и све оно што чини нашу телесну природу.

Међу проблемима онда са којима се сусреће наша духовна природа, као са својом потребом, јесте и пи-

тање истине беодртности наше душе. Да се задржимо на овом примеру када расправљамо овом приликом питање истине.

Уколико ово питање решавамо на материјалној бази ова је истина не схватљива; али ако посматрамо живот са духовне стране лако увиђамо потребу ове вере као истине, као и потребу њеног одржавања кроз веру као истину као и немогућност њеног порицања. Подвлачимо — живот није само материја, и све наше потребе не исцрпљују се као материјалне потребе. Ако издвојимо духовне манифестације живота од конкретног живота онда од самог живота не остаје ништа. Живот међутим ипак није нешто што је ништа, он има своју реалност, јер његове крајње основе су вредности које нису материјалне природе, већ опет духовне, ствар мисли, моралног разумевања; то су дела духа, а да се она виде могуће је само духом (Лука 24:39). Према томе, ако разумемо како и на који начин дух руководи нашом материјалном страном, како и на који начин дух организује нашу материјалну околину, како и на који начин цела природа у својој материјалној структури зависи од духовне структуре или законитости рада, што опет не може да се разумемо, а да је само материја, онда је немогуће проћи без дубоких повреда живота ако занемаримо то што можемо да назовемо духовном страном живота; јер не усвајамо ни духовну страну живота без материјалне, то има своју непосредност која апсолутно не може ни да се дели. Шта вреди човеку ако сав свет за добије а животу своме науди (Мат. 16:26). То је у ствари и питање исправности човековог живота, а што је везано и за питање истине, и указује на човекову одговорност. Без одговорности живот није могућ. Али, није могуће, што је најважније, да се ова одговорност сведе само на материјалну одговорност; она има своју другу страну, много важнију, ту коју бисмо такође назвали духовном, моралном. Човек може да се домогне моћи и власти, да ником не одговара за своја дела, ако не савим, оно бар за извесно време. Може да почини низ зала која вређају; своју интелигенцију, која може да буде веома развијена, може да искористи да скрије трагове свота рада. Сам на тај начин сведочи о духовној вредности живота, јер скрива све оно што ту страну вређа. Смрт га

истина разрешава од одговорности за сав његов рад у материјалној околини, али сам сведочећи о духовној страни живота и његовим моралним вредностима, скривајући их, сведочи у исто време о постојању истине као апсолутне вредности; она свој израз има унеколико у законима који својом универзалношћу и потврђују питања добра и зла, и указују на наше потребе које морамо да задовољавамо, било када су у питању потребе тела или духа. Тако се истина појављује као оно што одговара животу и његовим потребама, али према највишој вредности савршенства. То савршенство ретко сазнајемо у његовој целини одмах, потребно је често и искуство у том погледу. Господ Исус Христос, који присуствује међу нама кроз Цркву, указује на то искуство; то је Његово Јеванђеље, као и све оно што се садржи и у Св. Предању. Ту се предочава оно што је добро а шта зло, тако да у ствари истину предочава наша религија, јер се не смемо ослонити само на свој разум када се питамо о овој потреби — шта је истина! Још је и антички човек знао да је „лутати човечанско“, а на свој начин то потврђује и модеран човек који се бори са појмом релативитета. Због тога само ово искуство, искуство лутања у тражењу одговора на питање шта је истина, које је вековно јер је људско, присиљава нас да напустимо сами себе у пружању одговора на ово питање и да га потражимо на другој страни. Где? Пре свега морамо да га тражимо јер је то такође једна од наших потреба — знати истину. Примање Откривења о којем нас учи Црква један је онда потпуно рационално оправдан историјски догађај без којег не можемо да замислимо развој светске историје и мир који је човеку потребан. Колика је то потреба међу људима за истином најбоље нам сведоче баш сви они историјски догађаји описани у Старом и Новом завету. Међу тим догађајима, онај најдраматичнији, који је везан за догађај суђења Христу потврђује сву реалност тог питања или сву његову драматичност. Христос је у ствари дао одговор Пилату јер је за истину примио осуду смрти и својом смрћу је потврдио. Пилат ту драму одговора није могао да разбере. Да је разбере њему је била потребна вера, јер је истина у својој крајњој реалности ствар вере. Она се кроз веру открива и кроз

веру држи. Она је по природи својој верска и морална. Веровати у Бога кажемо да је једна од највећих истина, кроз ту веру сазнајемо све оно што иначе другим путем не можемо никако да сазнамо као истину; питање времена, питање бескрајности простора, питање бесмртности, питање шта је добро, све су то питања која коначно једино можемо да решимо вером. Јер ако ова питања покушавамо да решимо само као материјалне истине, а то често и покушавамо, онда смо увек у положају да смо незадовољни, и да осећамо даље и даље потребу за истраживањем, када коначно исцрпљени морамо да признамо сву своју ограниченост и несавршенство пред свим тим питањима, остајући без истине. Међутим, ипак нисмо остали без истине, добили смо је у Откривењу. Можемо онда да разумемо како је и због чега сам Спаситељ дошао, због чега Његов долазак називамо и Благом вешћу, Јеванђељем, јер нам је донео истину и потврдио усред наше несавршености својом смрћу. Али, као што знамо Спаситељево рођење, Његов долазак и затим смрт, нису били крај Његовог историјског посведочења шта је истина, јер се потреба живота не исцрпљује у смрти већ у животу, с обзиром да можемо да видимо да је само постојање живота, то што зовемо егзистенцијом, да је баш и то само по себи истина. Због тога онда **смрт није истина живота** већ је живот истина, односно **васкрсење**. Познате су нам и изјаве оних великих истраживача истине, који су се у том истраживању ослањали само на себе, само на свој разум, да су коначно морали да закључе да уколико и не би било Бога да би га било потребно измислити. Ма колико то било парадоксно, а сама ова изјава сведочи о једној потреби, која само може да се реши вером. Тамо где престаје **ВЕРА** престаје **ЖИВОТ**, тема његове обнове — сведоче о томе изумрле цивилизације; а наша цивилизација сведочи у свом развоју о овој вери, као вери истине, јер кроз њу најуспелије, усред све наше несавршености и низа недостатака, организујемо живот кроз који нам се предочава будућност, а једна од наших потреба јесте да та будућност буде нада; то је потреба и та потреба онда заиста тражи истину вере; вера је онда реалност. Због тога уколико се организационо лишавамо вере лишавамо се будућности, и обротно, уколико чинимо оно што мо-

жемо, у заједници љубави, као помоћ у сазнању истине, кроз рад на одржавању и унапређењу наше Цркве, у том случају гајимо наду све лепше и све садржајније будућности, кроз шта се она и реализује, а то је и будућност која кроз веру увек предочава живот. Према томе вера може бити само позитивна и негативна, та која верује у живот и та која га негира. Али ово негирање може да буде и незнање. У људским околностима живота ово незнање је такође на свој начин оправдано, јер оправдава пре свега и сам долазак Господа Исуса Христа. Због тога што се рађамо у условима прародитељског греха, у условима своје несавршености, увек смо онда и у положају незнања, и због тога нам је увек и потребна истина на коју нас Христос позива, увек кроз историју у живој Цркви својој. Због тога незнање јесте једна супротност, супротност, супротност истини; оно нас подстиче на тражење истине; јер то знамо, такође, да се на **незнању** у историји људског рода нису створиле велике и трајне вредности, већ на **истини**, на **истини**, како нам то кажу свети оци, „Бога истинитог од Бога истинитог”; не сведоче ли нам о овој истини, на свој негативан начин, сва она филозофија, литература, уметност, све оно што се покушава да ствара без ове истине, истине Откривења, својом сметеношћу и збуњеношћу. Али, такође, једна од највећих потреба живота јесте ред, поредак, наш је задатак да га одржавамо, да га унапређујемо, да смо сарадници реда; у **тајни** слободе, у поднебљу своје несавршености, то је ствар коначно само **вере** у истину, она се открива, везана је за наш рад, за добра дела, за поверење у живот, за дело Христово, за Његово сведочење, за, једном речју, Његову историју, за Његово рођење, смрт и васкрсење; јер се у овој Христовој историји најуспелије потврђује задовољење свих наших потреба, телесних и духовних, а онда можемо и да одговоримо на наше питање да је истина то што одговара нашим потребама; јер Христос сам изјављује да је дошао да нам донесе живот и изобиље, а то значи да је циљ његовог доласка био у томе да задовољи наше потребе у циљу доживљаја живота као пуноће, савршенства, у поднебљу љубави, јер сопственим снагама то нисмо у могућности да постигнемо.